

RESIDÈNCIA D' INVESTIGADORS CSIC – GENERALITAT DE CATALUNYA i
FATEC - FEDERACIÓ D' ASSOCIACIONS DE GENT GRAN DE CATALUNYA
CIÈNCIA, SOCIETAT i ENVELLIMENT -- XI cicle –

Curs 2016 / 2017

ESTAT DEL BENESTAR: és SOSTENIBLE ?

I ...amb ROBOTS PEL NOSTRE VOLTANT ?

Jornada – 26 d' ABRIL de 2017 ---- De 16,30 a 19,30 hores

A la seu de la Residència d' Investigadors CSIC – Generalitat de Catalunya -
Carrer Hospital , 64 – Barcelona

COMUNICAT ALS PARTICIPANTS – 05 – Un article ben adient a

“ LA VANGUARDIA” - 25/04/2017 01:32

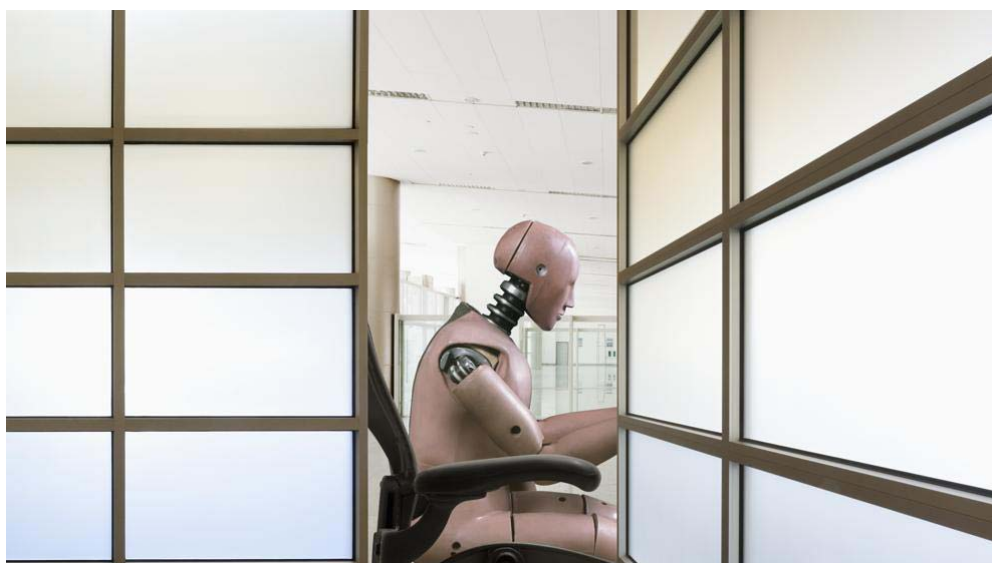
EL FINAL DEL TREBALL

Les conseqüències del canvi tecnològic accelerat

El final del treball

[Justo Barranco](#), Barcelona

- El debat sobre un futur amb poca feina es multiplica en novetats editorials que veuen a prop la utopia i la distopia

L'estiu del 1967 el sociòleg Herbert Marcuse pronunciava una conferència a la Universitat Lliure de Berlín titulada "El final de la utopia" en què anunciava, quan faltaven pocs mesos per al Maig del 68, que havia arribat el moment històric en què era possible crear una societat lliure. El desenvolupament de les forces productives, l'avenç imparabile de l'automatització, permetien per primera vegada erradicar la fam i la misèria del món i eliminar també la feina alienada i donar pas a una feina creativa i joiosa, a "una convergència de feina i joc".

Mig segle després, l'automatització continua avançant imparabile, però sobretot avancen la intel·ligència artificial i la de les màquines –fa pocs anys un cotxe sense conductor era ciència-ficció–, la revolució digital ha fet que el cost de tot el que es pugui traduir a bits sigui proper a zero, els sous puguen molt lentament o baixen i la possibilitat molt més certa del final del treball –des d' Oxford apunten que el 47% dels llocs de treball dels Estats Units poden ser automatitzats en 30 anys– oscil·la entre la utopia creativa i lliure que anunciava Marcuse i la distopia d'una societat trencada per la desigualtat, per la falta de feina i per una polarització d'ingressos que porti a un món com el de la sèrie A dalt i a baix, de senyors i súbdits.

I, com que la inquietud social creix alhora que se succeeixen cignes negres, esdeveniments aparentment impossibles, elecció rere elecció, protagonitzats pels que no estan guanyant la partida econòmica actual, també creix la bibliografia sobre la qüestió a marxes forçades. En un espai de temps breu han aparegut a les llibreries l'ambiciós "La riqueza de los humanos" (Ariel), de l'editor sènior de The Economist Ryan Avent, amb una portada que diu " Benvinguts a un món sense treball!" i que adverteix que o bé la societat troba maneres d' apunyalar el treball o desenvolupar substituïts o els treballadors utilitzaran el sistema polític per socavar les forces que pertorben el seu món; l'agut i enèrgic "Inventar el futuro" (Malpasso), de Nick Srnicek i Alex Williams, amb un subtítol aclaridor que és "Poscapitalismo y un mundo sin trabajo", i que ataca l' esquerra folk i proposa que les forces progressistes construeixin una cosmovisió per a aquest nou món sense feina com va fer el neoliberalisme al llarg de dècades al desert abans de triomfar als vuitanta, i, tornant a l'esperit de Marcuse, però des d'una altra perspectiva intel·lectual, perquè elogia el capitalisme per tota la riquesa que ha generat, també ha aparegut el contagiós "Utopia per a realistes" (Salamandra en castellà i Empúries en català), del jove historiador holandès Rutger Bregman, que demana 15 hores de feina setmanals –les que Keynes vaticinava el 1930 que treballaríem– i una renda bàsica universal.

Sens dubte, la renda bàsica universal és el tema estrella de les noves anàlisis, malgrat que provoqui molta controvèrsia: l'economista Alfredo Pastor apuntava fa pocs dies a La Vanguardia que aquesta renda suposaria a canvi l'eliminació de la burocràcia de l' Estat de benestar que salva tants desfavorits. Però la discussió està sobre la taula, clarament. L'any passat el sociòleg Zygmunt Bauman afirmava que en un món amb cada vegada menys feina – Avent mostra al seu llibre que als EUA la taxa de participació dels homes en el mercat de treball va descendir del 76% el 1999 al 69% el 2015, nou milions menys amb una vida que ha canviat radicalment– cal deslligar els ingressos, la supervivència, del treball.

I, de fet, al seu llibre Bregman assenyala que només per atzar polític la renda universal no està instaurada ja fa dècades: Richard Nixon –sí, un president republicà– va portar una llei de renda bàsica per a totes les famílies pobres –uns 13 milions de persones– el

1969 al Congrés del seu país, que ho va aprovar, i van ser els demòcrates del Senat els que van eliminar la llei perquè volien una renda encara més alta. A més a més, l'holandès mostra que els experiments que es van dur a terme abans de presentar la llei demostraven que la gent no treballava significativament menys amb aquests diners i que el programa era assumible per les arques públiques. No només això: creu que hi hauria molts estalvis en sanitat i assistència social. Avent també pensa que la redistribució és la paraula clau del moment actual: la redistribució, com diu el títol del seu llibre, d'una riquesa, d'un capital que és més que mai social en una societat en què molt del valor a les companyies de Silicon Valley ve de les dades generades socialment. Es tracta d'una riquesa que el sistema econòmic i la tecnologia estan concentrant en molt poques mans, les dels que tenen les accions, els que tenen les propietats a les urbs on la nova economia es dispara i els treballadors més qualificats, mentre que els treballadors menys qualificats competeixen entre si cada vegada per menys llocs de treball. Moltes vegades precaris, mal pagats i a temps parcial: als EUA sis milions de persones tenen un lloc de treball així malgrat que busquen una jornada completa.

Perquè, malgrat que hi ha optimistes que consideren que es tracta d'una revolució industrial com les altres i que, si ara es destrueixen molts llocs de treball, amb el temps ja apareixeran feines noves que els recuperin, Srnicek i Williams pensen que la velocitat del canvi tecnològic i la capacitat que té d'afectar tots els sectors portarà a la disminució general de la mà d'obra. La meitat del treball no haurà desaparegut d'aquí vint anys, però no farà falta arribar a aquest punt perquè hi hagi problemes socials greus, diu Avent. Per Bregman, com Keynes va vaticinar per al 2030, podríem treballar 15 hores setmanals. Però, en tot cas, com insisteix Avent, el que serà decisiu serà la batalla pels beneficis de l'actual creixement econòmic, com ja va passar amb la primera revolució industrial. L'Estat de benestar va arribar molt més d'un segle més tard. I amb guerres mundials pel mig. Ara potser tot serà més ràpid.

Tots coincideixen que el final del treball entès com fins avui és positiu, obre les portes a un canvi cultural immens. Serà un canvi en què la gent es descarregarà de llargues hores de feina dura –i de moltes feines que ara ja són inútils– i podrà desenvolupar la seva creativitat i les seves idees, cosa que enriquirà encara més la societat. La identificació de la persona amb la seva feina canviarà, com ja ho va fer en la revolució industrial. Però, a més a més, es valoraran més altres feines importants que avui queden fora del mercat. Com deia Marcuse, potser és aquí el final de la utopia. Però, si a Keynes el preocupava, recorda Avent, que la gent s'avorrís en una era de prosperitat tecnològica, no l'angoixava que fos la política la que impedís aquesta era, com passa avui. La manera com es resolguin les lluites polítiques pels beneficis pot conduir a la utopia o a la distopia, a una societat trencada que només beneficiï uns quants.

CIÈNCIA, SOCIETAT i ENVELLIMENT -- XI cicle --

Curs 2016 / 2017